

Handläggare
Anders Håkansson
Telefon: 08-508 36 200Till
Äldrenämnden
den 23 april

Underlag för budget 2020 med inriktning 2021 och 2022 för Äldrenämnden

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2020 med inriktning för 2021 och 2022 godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.

Margareta Östrand
T.f. förvaltningschef

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	3
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	3
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	3
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	3
2 Nämndens verksamhetsområde	3
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	13
3.1 Drift.....	13
3.2 Investeringar.....	13
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	14
4 Övriga redovisningar	14
5 Lokalförsörjningsplan.....	14
5.1 Inledning	14
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	14
5.3 Kapacitetsbeskrivning	14
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	14
5.5 Kostnadsutveckling.....	14
5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	15
5.7 Övrigt	15

Bilagor

Bilaga 1: 1.2.1-195-2019 - Underlag till budget 2020.....- Bilaga 1

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Under respektive inriktningsmål nedan anges de strategiska satsningarna i punktform för hur nämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål under treårsperioden.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- Äldreförvaltningen fortsätter utvecklingsarbetet med likställighet i bedömningarna av äldreomsorg.
- Äldreförvaltningen kommer att arbeta med förebyggande arbete för att bryta ensamhet och isolering.
- Förutsättningar för en trygg hemgång efter sjukhusvistelse skapas.
- Satsningen på reflektion för personalen inom hemtjänsten fortsätter då detta har visat sig ge positiva effekter på såväl personalens arbetsmiljö som verksamhetens kvalitet.
- Arbetet med äldre som drabbats av psykisk ohälsa är viktigt och kommer att fortgå med fokus på att minska ofrivillig ensamhet.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- I samarbete med övriga berörda förvaltningar ansvarar äldreförvaltningen för den strategiska boendeplaneringen för äldre.
- Äldreförvaltningen följer stadens miljöprogram, interna riktlinjer för miljöarbetet samt transport- och resepolitiken som gäller alla resor och transporter som görs i tjänsten.
- Arbeta med att utveckla aktivitetscenter kommer att fortsätta.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Äldreförvaltningen arrangerar grundutbildning och utbildningar med fokus på språklig kompetens och demens inom äldreomsorgen.
- Äldreförvaltningen arrangerar kompetensutveckling för att kunna behålla och rekrytera personal till äldreomsorgen.
- Äldreförvaltningen är aktiv i en rad projekt för att staden ska kunna erbjuda såväl omsorgstagare som medarbetare moderna, digitaliserade tjänster.
- Genom äldreförvaltningens deltagande i olika samarbeten och projekt inom forskning och akademisk utbildning, såväl nationellt som internationellt, främjas äldreomsorgen.
- En ekonomi i balans med tillhörande noggrann ekonomiuppföljning stärker förutsättningarna för en långsiktig planering av verksamheten.

2 Nämndens verksamhetsområde

Den äldre befolkningen ökar

I Stockholm var år 2018 cirka 143 000 personer 65 år eller äldre, vilket utgör cirka 15 procent av stadens befolkning. Enligt stadens befolkningsprognos förväntas antalet yngre äldre, under 80 år, öka stadigt fram till 2040. Till år 2025 ökar denna grupp med cirka 15 000 personer eller 13,5 procent. Ökningen väntas i samtliga områden i staden men störst är ökningen i söderort. Efter ett antal års minskning av invånare över 80 år ökar gruppen från och med år 2019. Fram till år 2040 förväntas en fördubbling av denna åldersgrupp jämfört med idag, från

cirka 35 000 personer till cirka 72 000 personer. Gruppen över 85 år fortsätter att minska ytterligare några år. Då omsorgstagandet i de äldsta åldrarna är betydligt högre än bland de yngre äldre är det framförallt utvecklingen för dem över 80 år som är av betydelse för utvecklingen av äldreomsorgsbehovet.

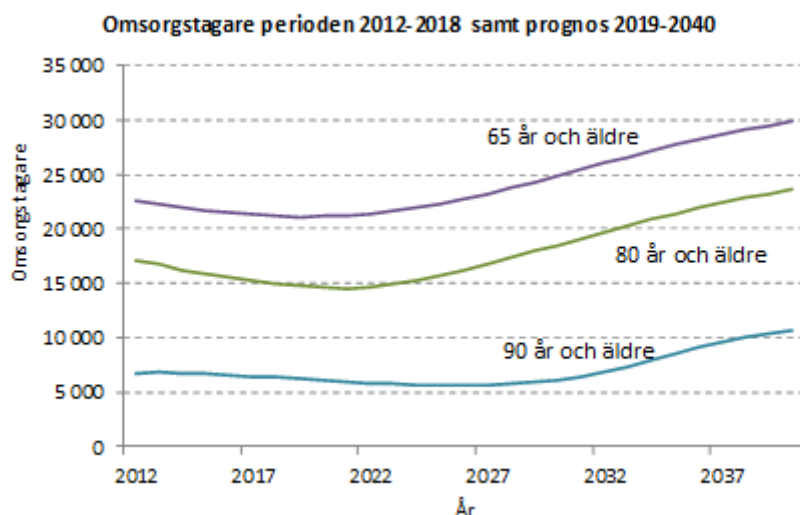
Tabell. Stockholms stads befolkningsprognos, 2018. Källa: Sweco

Befolknings- prognos, hela staden	2018	2020	2025	2030	2040	Förän- dring 2018- 2040
Totalt 65- år	143 010	149 520	167 750	189 240	226 040	58 %
<i>Därav</i>						
65-79 år	107 780	113 470	122 340	133 180	154 220	44 %
80- år	35 220	36 050	42 940	56 060	71 830	104 %
85- år	19 140	18 580	19 350	26 820	37 960	98 %
90-år	8 390	8 020	7 550	8 580	15 230	82 %

Behovsutveckling äldreomsorg – prognos 2019-2040

Även om antalet äldre ökar finns det faktorer som pekar på att behovet av äldreomsorg inte ökar i motsvarande takt. Medellivslängden ökar, särskilt för män, och antalet omsorgskrävande år har visats sig vara desamma trots ökad medellivslängd. Det beror sannolikt på hälsoförbättringar men också på medicinsk och teknisk utveckling som underlättar vid funktionsnedsättningar. Det finns även demografiska faktorer och utbildningsnivå som har betydelse för behovet av äldreomsorg, exempelvis har par ofta mindre omsorg än ensamboende.

Diagrammet visar Swecos omsorgsprognos fram till år 2040. Omsorgsformerna som ingår är hemtjänst, vård- och omsorgsboende och korttidsvård. Antalet omsorgstagare beräknas minska något fram till år 2020, dels på grund av det minskande antalet personer i de äldsta åldrarna, dels baserat på antagandet om det minskade omsorgstagandet. Därefter väntas antalet åter öka för att 2040 vara 29 900 personer vilket kan jämföras med dagens 21 200.

Boenden för äldre

Det ordinära boendet

Idag bor många äldre i otillgängliga bostäder vilket försvårar möjligheten att kunna klara sig själv. Då boendet inte längre matchar den äldres behov är information om tillgängliga och anpassade boenden på den ordinarie bostadsmarknaden, exempelvis seniorboende, av stor vikt. Det finns behov av att genomföra tillgänglighetsinventeringar för att ge svar på frågor om befintliga lägenheters eller fastigheters tillgänglighet. Staden har tagit fram en plan för utbyggnad av seniorboende. Fler tillgängliga lägenheter med social samvaro kan leda till en senareläggning av behovet av äldreomsorgsinsatser. Det finns ett behov av information hur den äldre kan ta ansvar för sitt boende och bo bra som senior.

Servicehus

I staden finns idag 13 servicehus med cirka 1 130 lägenheter och cirka 1 000 personer har biståndsbeslut om servicehus. Efterfrågan på lägenhet i servicehus har minskat de senaste åren och idag finns många tomma lägenheter. Det finns dock en tendens att fler äldre söker servicehus mot bakgrund till att man bor otillgängligt i sin nuvarande bostad. De flesta av stadens servicehus är i behov av omfattande underhåll och modernisering varför deras framtida användning bör ses över. Flera av stadens fastigheter som innehåller servicehuslägenheter har också stora gemensamma ytor till vilka hänsyn måste tas vid framtida användningsområde.

Vård- och omsorgsboende

Staden har idag tillgång till totalt 6 752 platser i vård- och omsorgsboende inom valfrihetssystemet (LOV) varav 3 546 drivs med kommunalt huvudmannaskap (egen regi och entreprenader). Dessutom finns 116 platser i korttidsboende samt 162 profilboendeplatser med staden som huvudman. Staden har också tillgång till 425 platser utanför kommunen. Profilboendeplatserna som drivs på entreprenad och i andra kommuner är upphandlade enligt LOU. De olika inriktningarna på vård- och omsorgsboende är:

- boenden för personer med demenssjukdom
- boenden för personer med somatiska sjukdomar

- boende med inriktning mot språk, kultur m.m.
- profilboenden med inriktning mot särskilda diagnoser eller funktionshinder
- korttidsboenden exempelvis för avlösning för anhöriga som vårdar en närstående

Boendeplanering 2020 med utblick mot 2040

Antalet och andelen av befolkningen som bor i ett vård- och omsorgsboende har minskat de senaste åren. År 2018 bodde cirka 5 500 personer på vård- och omsorgsboende vilket motsvarar ungefär fyra procent av stadens befolkning över 65 år. Enligt Swecos prognos kommer behoven av vård- och omsorgsboende att fortsätta minska fram till år 2020 för att därefter öka. Antalet personer som har behov av vård- och omsorgsboende beräknas öka med 2 470 personer till år 2040, vilket motsvarar en ökning med 44 procent.

Äldreförvaltningen samordnar arbetet med att årligen ta fram en stadsövergripande boendeplan där mark-, stads- och äldreboendeplaneringen samordnas och det framtida behovet av vård- och omsorgsboende analyseras. Idag finns en överkapacitet av lägenheter i vård- och omsorgsboende. Det behöver ses över hur befintligt bestånd av särskilt boende kan användas och hur fastigheter kan avvecklas som inte uppfyller krav på exempelvis arbetsmiljö. Det finns även ett behov av en generell upprustning av vissa av stadens vård- och omsorgsboenden. För att möta de ökade behoven fram till 2040 planerar staden för en kommunal nyproduktion om cirka 21 nya vård- och omsorgsboenden enligt 2019 års boendeplan. Utöver de cirka åtta privata projekten som redan planeras beräknas det finnas behov av cirka sju till åtta ytterligare privata etableringar. Dock beror antalet fastigheter på hur många lägenheter som finns i varje boende. De nya boendena bör vara yteffektiva med rimliga hyror och god driftsekonomi samt tilltala morgondagens äldre. De måste också vara en attraktiv arbetsplats för personalen.

Profilboenden och boenden med inriktning mot språk och kultur

Det finns behov av att säkerställa kompetens, bemanning, samverkans- och organisationsformer med målet att stadens vård- och omsorgsboenden ska klara äldres skiftande behov. Dessutom finns behov av profilboenden för ett antal målgrupper, bland annat för personer med psykiatrisk problematik och på sikt för teckenspråkiga äldre döva och dövblinda. Vad gäller boenden med språkinriktning följer äldreförvaltningen den demografiska utvecklingen av de utrikes födda äldre för att kunna möta en ökad efterfrågan av språkliga och kulturella vård- och omsorgsboenden. Genom att staden är förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli bevakas särskilt efterfrågan hos dessa minoritetsgrupper.

Boenden för äldre i hemlöshet

Hemlöshet förekommer i alla åldersgrupper och äldre personer som lever i hemlöshet är en sårbar grupp. Det senaste året har drogfria akutboendeplatser tillkommit i Monumentet boende för personer 55 år och äldre. Micasa Fastigheter förmedlar genom Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) 25 lägenheter årligen till personer som är 65 år och äldre och utan missbruksproblematik. Verksamheterna behöver följas och utvärderas för att kunna utvecklas vidare.

Arbetet med att motverka hemlöshet ska vara långsiktigt och förebyggande insatser ska prioriteras. Insatserna för de som blivit hemlösa ska ha ett tydligt mål för att den enskilde ska komma vidare till ett mera stadigvarande eller permanent boende. Det ska finnas en

övergripande och tydlig bild av processen och händelsekedjan men det ska också tydliggöras hur den enskilde utifrån individuella förutsättningar kan stödjas. Socialförvaltningen kommer att utarbeta ett nytt program mot hemlöshet som ersätter gällande program för 2014-2019. Äldreförvaltningen deltar i arbetet. För fortsatt utveckling inom området behövs:

- Ökad samhandläggning.
- Utveckla det vräkningsförebyggande arbetet.
- Utvecklingen av funktionen stödperson.
- Tydliggörande av den process som leder från hemlöshet till olika boendeformer inom både socialtjänsten och äldreomsorgen.
- Utveckla stadigvarande boendeformer för äldre med missbruksproblematik som inte klarar ett självständigt boende.

Insatser i ordinärt boende

Hemtjänst i ordinärt boende har kommit att utgöra en allt viktigare del av äldreomsorgen. Idag bedriver hemtjänsten omfattande omvårdnad i den enskildes hem. Detta ställer krav på såväl kompetens som organisering av hemtjänsten. Den enskildes kvarboende ska möjliggöras genom att se över stödinsatser och andra åtgärder som främjar detta såsom dagverksamhet eller korttidsvård. Med den centrala roll som hemtjänsten har är det viktigt att verksamheterna har förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt. Under senare år har den kommunala hemtjänsten visat relativt stora underskott vilket kan minska stabiliteten i verksamheten. Därför bör orsaken till dessa underskott analyseras inför den fortsatta utvecklingen.

Utveckling av hemtjänst

Äldrenämnden antog våren 2016 ett förslag till utveckling av hemtjänst som även antogs av kommunfullmäktige samma år. Projektet om utveckling av hemtjänst har mynnat ut i anvisningar för beställning, genomförandeplaner och uppföljning. Syftet med utvecklingsarbetet har varit att öka den enskildes inflytande över hur och när hemtjänstinsatser utförs samt att förbättra beställares och utförarens samverkan runt den enskildes behov. Under planperioden ser äldreförvaltningen ett behov av att intensifiera arbetet med att stötta verksamheterna i införandet av de förändrade arbetssätten.

Äldreförvaltningens uppdrag 2019 att i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsförvaltningarna utreda hur personalkontinuiteten inom hemtjänsten ska förbättras kommer under planperioden att behöva utvecklas vidare för att få genomslag i verksamheterna.

Reflektion inom hemtjänst

Då det framtida rekryteringsbehovet inom äldreomsorgen kommer att öka är det angeläget för staden att kunna konkurrera som en attraktiv arbetsgivare. Arbetet inom hemtjänsten är mångfacetterat och krävande vilket gör att denna personalgrupp måste få välbehövlig stöttning och kompetensförsörjning för en god arbetsmiljö. Staden behöver därför under de kommande åren fortsätta arbetet med reflektion för personalen inom hemtjänsten. Regelbunden reflektion har visat sig ge positiva effekter på såväl personalens arbetsmiljö som verksamhetens kvalitet.

Dagverksamhet

Dagverksamhet har stor betydelse för att möjliggöra kvarboende och är ett komplement till

hemtjänst. Dagverksamhet fyller också en viktig funktion som förebyggande verksamhet och som avlastning för anhöriga. Valfrihetssystemet för dagverksamhet infördes 2010 och har inte utvärderats. Äldreförvaltningen kommer att kartlägga utbud och efterfrågan av exempelvis språkliga inriktningar och demens. Inom ramen för detta arbete finns det även behov av att uppdatera förfrågningsunderlaget för LOV-upphandlade dagverksamheter.

Korttidsvård

Med tanke på att antalet äldre ökar görs bedömningen att behovet av korttidsplatser även kommer att öka, främst som stöd för anhöriga som vårdar en närstående. Genom nya kunskaper, nya arbetssätt och organisationsformer kan behovet av korttidsvård för andra syften än stöd till anhöriga utvecklas. Ett exempel på denna form av utveckling är *Tryggt mottagande i hemmet*, som är ett alternativ av korttidsvård fast den utförs i den enskildes hem. Denna nya form av insats kan förväntas minska behoven av korttidsvård inom vård- och omsorgsboende efter en sjukhusvistelse. Korttidsvården har en viktig funktion att fylla men syftet och målet med verksamheten bör tydliggöras i form av uppdragsbeskrivningar och kravspecifikationer.

Staden har inte haft något centralt ramavtal med privata utförare om köp av enstaka platser inom korttidsvården sedan november 2012. Orsaken var att stadsdelsförvaltningarna inte köpte något större antal platser på korttidsvård genom avrop från ramavtalet. Under senare tid har dock behovet av att köpa korttidsplatser av privata utförare åter ökat och äldreförvaltningen bedömer därmed att det kan finnas ett behov av att genomföra en ny upphandling.

Individens behov i centrum (IBIC)

Att ge den enskilde större inflytande och möjlighet att påverka utförandet av beviljade insatser förväntas vara ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde. De införda förändringarna i form av ramtid och eventuellt kommande beslut om införande av förenklad biståndshandläggning syftar till att öka den enskildes delaktighet. Implementering av Socialstyrelsens modell ”Individens behov i centrum” (IBIC) utgår från den enskildes behov genom den bedömning som görs av behovet. En utredning om ett eventuellt införande av IBIC har genomförts på uppdrag av styrgruppen för Modernisering av Sociala system. Det moderniserade verksamhetssystemet bör baseras på en stadsgemensam modell för bedömning av behov, dokumentation och uppföljning och bygga på nationella standarder och ett gemensamt fackspråk.

Om beslut tas att IBIC ska införas inom respektive verksamhetsområde kommer äldreförvaltningen och socialförvaltningen vidare utreda hur detta ska införas på bästa sätt. Att införa IBIC kommer att medföra stora utbildnings- och implementeringsinsatser och kräva en särskild projektorganisation med avdelade medel. Införandet kommer att beröra samtliga beställare och utförare, oavsett verksamhetsområde och regi.

Myndighetsutövning

Likställighet i bedömningarna förväntas vara ett fortsatt utvecklingsområde. För en ökad lika bedömning i staden behövs ett väl fungerande metodstöd och kontinuerliga juridikutbildningar samt fördjupning i socialrätt och rättspraxis. Äldre som lever i socialt utsatta situationer med samsjuklighet och missbruk tenderar att öka. Att utreda social ohälsa hos äldre blir sannolikt mer omfattande. Det kan även finnas behov av att utveckla formerna

för uppsökande verksamhet. För en rättssäker biståndsbedömning utifrån individuella behov ställs höga krav på biståndshandläggarnas kunskaper och ett antal angelägna områden har identifierats. Vidare har stadsledningskontoret tillsammans med äldreförvaltningen påbörjat utredning kring ett införande av en förenklad biståndsbedömning.

Anhörigstöd

I takt med att antalet äldre ökar och att fler vill bo kvar i sina hem krävs ett långsiktigt arbete med stöd till anhöriga. Det finns identifierade behov av en bättre samordning, kommunikation och administrativt stöd, såväl mellan yrkesroller som med anhöriga. En kartläggning av anhörigstödet i staden har genomförts för att få en samlad uppfattning om basutbudet. Vid ett införande av Individens behov i centrum (IBIC) stärks behovet av att tydligare inkludera anhöriga i utredning och genomförande av insatser. Det finns därför ett behov av en digital plattform för anhörigstöd i syfte att kunna erbjuda olika insatser till anhöriga på ett likställt och effektivt sätt. Det finns idag exempel på digitala lösningar som kan motsvara detta behov och vilken lösning som bäst motsvarar stadens behov bör analyseras.

Förebyggande arbete och resurser

Befolkningen blir allt äldre vilket ställer krav på vår samhällsorganisation. För att möta dessa krav behöver staden arbeta mer förebyggande. Under 2019 har äldreförvaltningen flera uppdrag för att främja det förebyggande arbetet. Bland annat att stödja Stadsdelsnämnderna i deras arbete med att skapa aktivitetscenter vilket kommer att behöva fortgå de närmaste åren. Likaså att stötta i att fortsätta utveckla de träfflokaler som redan finns inom stadsdelsnämnderna. Andra viktiga faktorer är säkerhetsfrämjande insatser, möjlighet för äldre att tillämpa välfärdsteknik, tillgänglighetsförbättringar, olika former av aktiviteter som fysisk träning i förebyggande syfte, uppsökande verksamhet och information.

Äldre med psykisk ohälsa

Staden har sedan 2016 årligen erhållit stimulansmedel för att utveckla arbetet inom psykisk ohälsa. Äldre lyfts fram som en angelägen grupp då åldrandet i sig är en riskfaktor för att drabbas av psykisk ohälsa. Då den psykiska ohälsan hos äldre beräknas öka behöver staden arbeta för att kunna förebygga och möta behoven hos målgruppen. Äldreförvaltningen har kartlagt stadens arbete med äldre med psykisk ohälsa och följande områden har identifierats:

- Utveckla det förebyggande och stödjande arbetet.
- Minska ofrivillig ensamhet för att minska psykisk ohälsa.
- Utveckla stöd och insatser för äldre med komplexa behov och samsjuklighet, exempelvis äldre som lider av psykisk ohälsa, lever i hemlöshet och/eller har en missbruksproblematik.
- Öka samverkan mellan stadsdelsförvaltningarnas äldreomsorg och individ- och familjeomsorg.
- Utveckla samverkan med primärvården och andra organisationer.

Våld och brott mot äldre

Det är angeläget att fortsätta arbetet med att motverka våld i nära relationer eller andra brott som drabbar äldre såsom bedrägerier. Det behövs dels information och kunskap men också ett reellt stöd till äldre som utsätts för våld. Det behöver ges information kontinuerligt till äldre om olika typer av brott och hur de kan skydda sig och samverkan med exempelvis polis och brottsofferjour behöver utvecklas.

Nationella minoriteter

Stockholms stad ingår sedan 2010 i förvaltningsområdet för finska och sedan 2019 för samiska och meänkieli. Det ger sverigefinnar, samer och tornedalingar särskilda rättigheter i staden. Behovsinventering och kartläggning av språkkompetens hos personal behöver genomföras kontinuerligt liksom utbildning i området. Staden behöver ha beredskap för att tillgodose behov av omsorg på minoritetsspråken och det kan behövas en stadsövergripande kartläggning av stadens minoritetsarbete. Då målgrupperna är små finns ett behov av att utveckla en samlad plattform för att tillgängliggöra och samordna stadens insatser, aktiviteter och träffpunkter för dessa minoritetsgrupper.

Hitta och Jämför service

Stadsledningskontoret samordnar ett utvecklingsarbete av sökfunktionen Hitta och Jämför service på stadens hemsida. En del i arbetet är att göra verktyget mer användarvänligt för invånare, biståndshandläggare med flera. Äldreförvaltningen ser ett behov av att ta fram kriterier för olika inriktningar som utförarna kan använda i marknadsföringen. Det är en del i att kvalitetssäkra den information som finns på Hitta och Jämför service.

Sammanhållen vård och omsorg*Samverkan med Region Stockholm och Storsthlm*

För att säkerställa en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg fortgår arbetet med att utveckla gemensamma rutiner i samverkan med Region Stockholm och Storsthlm. Det pågående utvecklingsarbetet som staden har med Region Stockholm och Storsthlm utifrån Lagen om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård ska fortsätta. En ny långsiktig överenskommelse ska upprättas för att fastställa ersättningsnivåer och fristdagar gällande kommunens betalningsansvar. I utvecklingsarbetet ingår även att skapa förutsättningar för digital informationsöverföring som ersättning för WebCare och skapa möjligheter att använda videokommunikation vid upprättande av en samordnad individuell plan (SIP).

Tryggt mottagande i hemmet

Inför den kommande treårsperioden är det angeläget att ta ställning till hur *Tryggt mottagande i hemmet* fortsättningsvis ska implementeras och utvecklas i samverkan med stadsdelsförvaltningarna och Region Stockholm. Äldreförvaltningen föreslår att Tryggt mottagande i hemmet färdigställs de närmaste åren samt utgår från stadens fyra regioner för att nå bästa möjliga effektivitet. För färdigställandet krävs ytterligare finansiering.

Utbildning och kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning inom äldreomsorgen är viktigt för att kunna uppnå god kvalitet i äldreomsorgen och för att bibehålla och rekrytera personal. Det ger också en möjlighet för medarbetare att utvecklas och göra karriär inom äldreomsorgen. Behovet av medarbetare med relevant kompetens är stort och kommer att öka då rörligheten är stor inom vård- och omsorgsyrskena samtidigt som antalet äldre med omfattande behov ökar.

Behov av utbildning i svenska språket

För att staden ska kunna möta kommande utmaningar inom äldreomsorgen är det centralt att kontinuerliga utbildningssatsningar i svenska språket genomförs. Under 2019 har ett särskilt språklyft initierats och en kombinerad heltidsutbildning i svenska och vård påbörjats.

Eftersom det finns stora variationer i förkunskaper kommer det finnas möjlighet för deltagarna att läsa vård- och omsorgskurserna i lägre tempo.

Grundutbildning USK och språkstödjande arbetssätt

För att möta ökade behov och för att alla medarbetare ska ha en vårdbiträdes- eller undersköterskeutbildning behöver grundutbildningarna fortgå. Det är många som söker USK 2 vilken tillsammans med USK 1 ger undersköterskebehörighet i staden. Det är dock färre som söker USK 1 vilket kan bero på att många inte uppfyller kraven på svenska. Många av de som saknar en grundläggande utbildning har svenska som andraspråk och behöver stöd i svenska under utbildning och arbete. Det är viktigt att satsningar på vårdutbildning med stöd i svenska fortsätter samt att det finns en metodik för språkstödjande arbetssätt.

Kompetensutveckling för chefer

För att höja den formella kompetensen kommer förvaltningen, i samråd med äldreomsorgschefer, ta fram nya ledarskapskurser på högskolenivå. Utöver kurser inom ledarskap finns det behov av en stadsgemensam introduktionsutbildning för första linjens chefer med fokus på verksamhetsspecifika frågor såsom kvalitetsledningssystem, verksamhetsuppföljning samt lagar och riktlinjer. Ett traineeprogram för potentiella chefer är ett sätt att underlätta kompetensförsörjningen av chefer inom äldreomsorgen.

Legitimerade yrken

Satsning på vidareutbildning för legitimerad personal kan bidra till att fler stannar kvar inom yrket samt underlätta rekrytering. Idag finns legitimerade sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter/sjukgymnaster som saknar kandidatexamen vilket innebär att de inte kan vidareutbilda sig på magisternivå. För att möta framtida behov krävs att alla medarbetare har hög kompetens och möjlighet att bygga på sin utbildning.

Biståndshandläggare

Staden har tagit fram en stadsövergripande handlingsplan för biståndshandläggare där fortbildning är ett angeläget område. För att möta ökade krav och nya omständigheter inom myndighetsutövningen samt möjliggöra för biståndshandläggare att utvecklas i sin yrkesroll, behövs kompetenshöjande insatser.

Mat och måltider

Det finns ett kontinuerligt behov av utbildningsinsatser för biståndshandläggare och omvårdnadspersonal i hemtjänsten för att öka kunskapen om hur man kan stärka de äldres möjlighet att få en god kosthållning med bra näringsinnehåll och att måltiden blir en trevlig stund på dagen. Genom mer kunskap kan personalen förstå betydelsen av kosten och därigenom förbättra måltiden samt att lära sig se tecken på undernäring. Förvaltningen kommer fortsätta arbetet med att förankra mat- och måltidspolicyn genom utbildning och stödmaterial.

Kunskapslyft om demenssjukdomar

Antalet personer med demenssjukdomar förväntas öka och det behövs kontinuerlig kompetensutveckling inom området. De specialiserade hemtjänstgrupperna med inriktning mot demenssjukdom behöver kompetensutveckling och stöd. En viktig del i detta är att utbilda verksamheterna i att använda det nationella kvalitetsregistret BPSD (beteendemässiga

och psykologiska symtom vid demenssjukdom) i sitt utvecklingsarbete. Satsningen på Stjärnmärkt demensomsorg fortgår vilket innebär att stadsdelsförvaltningarna utbildar egna Stjärninstruktörer som genom en utbildningsmodell ges grundläggande demenskunskap. Detta förs sedan ut på hemtjänstenheter, boenden och beställarenheter. Det är viktigt att staden fortsätter Silviautbildningarna (till undersköterska respektive sjuksköterska) som en del i att kunna möta framtidens utmaningar med äldre demenssjuka personer i verksamheten.

Forskning och utveckling

För att utveckla äldreomsorgen så att äldre i staden kan få ökade möjligheter att leva ett aktivt och hälsosamt liv under trygga förhållanden medverkar äldreförvaltningen i olika forsknings- och utvecklingsprojekt i samarbete med högskolor, näringsliv och andra intressenter.

Äldreförvaltningen fortsätter även utvecklingsarbetet tillsammans med högskolorna och de akademiska noderna. De akademiska noderna utgör en fysisk plats för såväl utbildning som forskning där utveckling av stadens äldreomsorg sker i samklang med akademien. Det ger medarbetarna möjlighet att aktivt medverka i forskning och evidensbaserat utvecklingsarbete.

Digitalisering och verksamhetsutveckling

Stadsledningskontoret driver projektet Modernisering av sociala system med målet att ersätta stadens nuvarande sociala system (Paraplyet, ParaSoL m.m). Projektets mål är att ta fram arbetssätt med stöd från moderna hjälpmedel samt att anskaffa, etablera och införa ett digitalt stöd som är användarvänligt och stöttar moderna arbetssätt. Äldreförvaltningen är representerad i flera av projektets arbetsgrupper. Projektets vidare införande kommer att kräva en särskild organisation inom förvaltningen.

Enligt befolkningsprognoserna kommer andelen äldre av befolkningen att öka samtidigt som det finnas en lägre tillgång till utbildad vård- och omsorgspersonal. För att lösa denna ekvation krävs moderna och effektiva, digitala lösningar som gör arbetet resurseffektivt. Nya arbetssätt behöver tas fram utifrån de nya förutsättningar som digitalt stöd medför. En strategisk fråga för äldreförvaltningen de närmaste åren är att skapa förutsättningar för stadsdelsförvaltningarna att införa trygghetsskapande teknik på äldreboendena samt att utveckla digitala lösningar inom hemtjänsten.

Äldreförvaltningen avser att utreda förutsättningarna för att bevilja olika former av välfärdsteknik i hemmet som bistånd. Ett exempel kan vara natttillsyn med hjälp av sensorer eller annan teknik för att värna den enskildes integritet. En fråga som behöver belysas är om uppkoppling ska ges som bistånd om det krävs. Äldreförvaltningen driver ett projekt kring Smarta lås i hemtjänsten. Under 2019 kommer smarta lås att upphandlas centralt och därefter ska en pilot genomföras inom hemtjänsten för att förbereda ett införande i hela staden, dock under förutsättning att resurser för detta tillförs.

Ansvar för utveckling av digitala och andra tekniska lösningar fördelas mellan olika aktörer inom staden. Stadsdelsförvaltningar, bostadsbolag, stadsledningskontoret och de bolag som ansvarar för infrastruktur i form av fiber och annan överföringsteknik måste samverka för att lösa frågorna kring digitalisering inom omsorgen.

Prioriteringarna inom området de närmaste åren är:

1. Modernisering av sociala system
2. Smarta lås
3. Digitala inköp

4. Digital nattillsyn
5. GPS trygghetslarm

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Äldrenämndens verksamhet är främst anslagsfinansierad. Budgeten för 2019 uppgår till 179,3 mnkr netto, vilket är en ökning med 1,5 mnkr jämfört med budgeten för 2018.

Budget 2019 innehåller minskningar om 8,0 mnkr i förhållande till 2018 enligt följande:

- Generell effektivisering: 3,7 mnkr
- Flytt av VoB-upphandling till kommunstyrelsen: 1,0 mnkr
- Tryggt mottagande i hemmet: 1,0 mnkr
- Utveckling av hemtjänst 2,0 mnkr samt
- Reflektionstid i äldreomsorgen: 0,3 mnkr

Budgeten 2019 innehåller ökning om 9,5 mnkr enligt följande:

- Digitala trygghetslarm (operatörs- och abonnemangskostnader): 4,5 mnkr
- Matlyft: 3,0 mnkr
- Helgöppet Äldre direkt: 2,0 mnkr

Personalkostnaderna, i form av avtalseffekter beräknas öka med cirka 1,2 mnkr per år under planperioden.

Operatörs- och abonnemangskostnader, som är en del av driften för digitala trygghetslarm, beräknas under planperioden uppgå till cirka 9,0 mnkr per år. En ny upphandling av tjänsten för larmmottagningsprogram kommer att genomföras under 2020, och kostnader för ett nytt avtal är svåra att uppskatta. För 2018 uppgick denna kostnad till 1,6 mnkr.

För projektet Smarta lås inom hemtjänsten beräknas driftkostnaderna för en uppstart av en pilotverksamhet uppgå till cirka 5,0 mnkr under 2020 och 2021. Detta förutsätter en finansiering.

Den samlade bedömningen av äldreförvaltningens ekonomi 2019 är att det tillskott som förvaltningen erhöll 2019 om 9,5 mnkr är kopplat till motsvarande högre kostnader. Den generella effektiviseringen om 3,7 mnkr och den lönerörelse som täcks inom befintlig ram har inneburit vissa inskränkningar i den ordinarie verksamheten för 2019.

Förvaltningen bedömer att möjligheterna är små att täcka en motsvarande generell effektivisering för 2020 utan att vidta minskningar av dagens verksamhet.

3.2 Investeringar

Äldrenämndens investeringsbudget består i huvudsak av löpande inköp av digitala larm och uppgår till cirka 2,9 mnkr per år, en kostnad som förväntas öka något från och med 2021. Avtalet med leverantören för trygghetslarm löper ut 2020 och ett nytt avtal kan komma att innebära en högre inköpskostnad.

Avseende uppdraget ”Smarta lås inom hemtjänsten och den inledande pilotverksamheten

kommer det finnas ett behov av inköp av lås. Inköpen planeras att genomföras under en tidsperiod av cirka ett och ett halvt år med början under 2020.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Övriga redovisningar

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Äldrenämnden hyr lokaler för myndighetsutövning och administrativ verksamhet. Lokalerna är belägna i Söderhallarna vid Medborgarplatsen och i Farsta Centrum. De totala ytorna uppgår till cirka 1 973 kvm fördelade på 987 kvm i Söderhallarna och 986 kvm i Farsta Centrum.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Under planperioden bedöms behovet vara oförändrat.

5.3 Kapacitetsbeskrivning

Äldreförvaltningen hyr lokaler om sammanlagt cirka 1 973 kvm fördelat på två fastigheter. Lokalen belägen i Farsta Centrum hyser, förutom konferensrum och samtalsrum 54 arbetsplatser medan lokalerna i Söderhallarna hyser knappt 40 arbetsplatser. Antalet personer som nyttjar arbetsplatsen i Söderhallarna är dock cirka 80 personer. Anledningen till differensen mellan arbetsplatser och antal anställda är att flertalet av de anställda ingår i en dygnet-runt-verksamhet.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

I början av 2018 informerade fastighetsägaren till Stockholms trygghetsjours lokaler i Söderhallarna att en ombyggnad av fastigheten planerades. Enligt fastighetsägaren skulle detta innebära evakuering av Stockholms trygghetsjour till andra lokaler. Sedan denna information delgavs har ingen ytterligare information tillkommit när förändringarna planeras. I dagsläget finns därmed ingen tidpunkt fastställd för en flytt av verksamheten och inte heller någon uppskattning av kostnaderna för evakuering eller hyra av nya lokaler.

5.5 Kostnadsutveckling

Äldrenämndens hyreskostnader uppgår år 2019 till drygt 4,7 mnkr (år 2018 4,4 mnkr). Intäkterna för uthyrning av del i gemensamhetsutrymmen i Söderhallarna uppgår till 0,1 mnkr.

Avtalet för lokalerna i Farsta Centrum sträcker sig till 31 mars 2025 och kostnadsökningar för dessa lokaler är endast i form av indexregleringar i hyresavtalet och bedöms endast påverka kostnadsutvecklingen marginellt under perioden 2019 till och med 31 mars 2022. Som nämnts

under rubriken *Förändringar i lokalbeståndet* råder en viss osäkerhet om lokalkostnaderna för Stockholms trygghetsjour då en evakuering av nuvarande lokaler kommer att ske under planperioden.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Utöver ovanstående lokaler disponerar äldreförvaltningen, socialförvaltningen, Jobbtorg Farsta samt Farsta stadsdelsförvaltning gemensam matsal och konferensanläggning i syfte att optimera lokalanvändningen. Äldreförvaltningens lokaler i Farsta är inredda utifrån dagens behov men den flexibla utformningen med storrum tillåter möjligheter för fler arbetsplatser och ökad kapacitet om så skulle krävas.

5.7 Övrigt